

NGO-forum

Notat om u-landsoplysning

Udvikling handler om mere end udviklingsbistand. Handel, politisk ustabilitet, flygtningestrømme, globale sygdomme og klimaproblemer påvirker os alle. Samtidig flytter danske arbejdspladser til lande, hvor lønningerne og udgifter til råstofferne er betydeligt lavere. Vore børn og unge skal rustes til denne udfordring og en stærk og mangfoldig oplysning om de globale udfordringer og verden omkring os er helt afgørende for vores fremtidige globale udsyn, forståelse og konkurrenceevne.

Regeringen har netop iværksat en analyse og evaluering af Danidas og organisationernes u-landsrelaterede oplysning. Men det er allerede vores klare vurdering, at der fremstilles langt mindre oplysning om de fattiges vilkår og baggrunden for fattigdom og globalisering end tidligere. Det er slut med rene oplysningsfilm, undervisnings-materialer og bøger. Der gives mindre oplysning til skoler. Der holdes færre kurser og foredrag rundt om i landet. De fattige inddrages mindre. Sådan kunne vi blive ved! Samtidig har introduktionen af egenfinansieringskravet tvunget de store organisationer ud i en kamp om PR og fundraising, som i sagens natur fokuserer på potentielle donorer og givere og kun sjældent skaber øget forståelse, viden og debat. Fundraising og folkelig oplysning er to helt forskellige ting med forskelligt formål og målgrupper.

I NGO-forum ønsker vi at styrke den danske befolknings globale udsyn med fokus på verdens fattigste de globale udfordringer, ressourcefordeling, klimaændringer etc. Vi vurderer behovet for en engagerende og involverende u-landsoplysning større end nogensinde. Men der afsættes i dag under én promille af den samlede udviklingsbistand til u-landsoplysning. Dette til trods for, at Oplysningsbevillingen og organisationernes u-landsrelaterede oplysning i årevis har skabt store resultater for små penge. Den folkelige u-landsoplysning er en god investering, fordi effekten og udbredelsen mangedobles i kraft af organisationernes egne bidrag, frivillig arbejdskraft og sponsorater. Det er ofte aktivisterne og ildsjælene som i kraft af deres personlige viden, engagement og netværk, som gør u-landsoplysningen vedkommende og interessant. Derfor får vi mere oplysning for pengene.

Vi anerkender behovet for at udfordre og nytænke u-landsoplysningen, sådan at målgrupperne udvides, de globale miljø- og udviklingsproblematikker inddrages og der eksperimenteres med nye medier og metoder. Vi ønsker en dialog om hvordan effekten og den folkelige forankring kan styrkes og forbedres. Men samtidig er det også en klar forudsætning, at finansieringen af u-landsoplysningen må styrkes og der må skabes en højere grad af fleksibilitet indenfor de eksisterende rammer, hvis det skal lykkes.

Vi vil i det følgende vise hvilke udfordringer de forskellige organisationer oplever i u-landsoplysningen og vi vil fremhæve en række konkrete ændringer, som vi håber vi kan diskutere fordomsfrit i den kommende tid. Vi vil gerne understrege, at selv om dette notat kun dækker NGO-forums medlemmer, støtter vi fuldt ud, at Danidas generelle oplysningsmidler forsat skal kunne søges af en bred skare af foreninger, offentlige institutioner, private firmaer og enkeltpersoner.

1. To procent rammen

De overordnede rammer

For alle danske projektbærende organisationer gælder det, at man maksimalt kan bruge 2 procent af den samlede bevilling, fratrukket administrationsomkostningerne, til program- og projektrelateret oplysning i Danmark. Organisationer uden projektaktiviteter kan søge om tilskud fra Oplysningsbevillingen,

mens projektbærende organisationer er afskåret fra at søge disse midler. Der blev i 2006 bevilget 13,8 mio. kr. til organisationernes projektrelaterede oplysning, herunder rammebevillinger på 8,4 mio. kr., enkeltprojekter og miniprogrammer på 4,9 mio. kr. samt ca. 500.000 kr. til projekter under Minipuljen.

Rammeorganisationer

Rammeorganisationerne får samlet 512 mio. kr. Heraf skal fratrækkes administrationsprocent på 7 procent. Af dette beløb kan rammeorganisationerne bruge maksimum 2 procent til program- og projektrelateret oplysning (PRO). Det giver samlet set maksimum 9.5 mio. kr. til folkelig u-landsrelateret oplysning, men i praksis er beløbet en smule lavere pga. vanskeligheder i budgetplanlægningen eller fordi enkelte projekter ikke realiseres i praksis. Denne snævre og ufleksible budgetramme forhindrer i dag rammeorganisationerne i at gennemføre de nødvendige projektrelaterede oplysningsaktiviteter, som der efterspørges, særligt indenfor den bredere debat om udvikling, handel og globalisering.

NGO-forum anbefaler derfor; at den enkelte rammeorganisation får større fleksibilitet til at iværksætte projektrelaterede oplysningsaktiviteter udover 2 procent grænsen, når det anses for nødvendigt. Samtidig skal rammeorganisationerne have mulighed for at søge andre oplysningsmidler, f.eks. fra Danidas generelle oplysningsbevilling, til helt særlige og ambitiøse indsatser.

Danidas enkeltprojekter

De projektbærende NGO'er kan fokusere på oplysning om en konkret program- eller projektaktivitet, en afgrænset problemstilling eller et udviklingstema med relation til de aktuelle programmer og projekter, der støttes af Danida. Enkeltprojektbevillinger ligger ofte i størrelsesordenen 5-10 millioner kroner, og de maksimale udgifter til den projektrelaterede oplysning udgør derfor typisk 100.000-200.000 kroner. Dette beløb sætter naturlige grænser for både oplysningens dybde og for de medier, der kan anvendes. Og dermed er der grænser for, i hvilket omfang oplysningen når relevante målgrupper i befolkningen.

Mange organisationer har en række enkeltprojektbevillinger. Hvis de bevilgede oplysningsmidler i de forskellige enkeltprojekter kunne puljes til samlede oplysningsinitiativer for den enkelte organisation, ville der kunne tilrettelægges mere effektive oplysningsaktiviteter – ikke bare om de enkeltstående indsatser, men også om bredere udviklingsproblematikker og globale udfordringer.

Det er imidlertid et stort problem i forbindelse hermed, at enkeltprojektbevillingerne normalt løber over forskellige perioder, hvorfor det kan være svært at planlægge og administrere fælles oplysningsindsatser, der finansieres af forskellige enkeltprojektbevillinger, og som der i henhold til de gældende administrative retningslinier skal afregnes for i forbindelse med de afsluttende rapporter og reviderede regnskaber for de enkelte projekter. Det bør derfor overvejes, om det vil være muligt at overføre oplysningsmidler i forbindelse med de enkelte projektbevillinger til en fælles oplysningspulje, som der årligt afrapporteres på uafhængigt af rapporteringen på de enkelte projekter.

Det er desuden et problem, at planlagte oplysningsindsatser i forbindelse med enkeltprojekter skal defineres og planlægges i detaljer på forhånd. Erfaringen viser jo, at det ofte først er i forbindelse med selve implementeringen, at oplysningspotentialet i et godkendt udviklingsprojekt for alvor viser sig. Dette kunne tale for, at der i ansøgningsfasen blot afsættes to procent til oplysningsaktiviteter på baggrund af foreløbige ideer om mulige oplysningsindsatser i forbindelse med det ansøgte projekt, som indgår i den fælles oplysningspulje, og at der senere udarbejdes konkrete planer for anvendelsen af de godkendte oplysningsmidler, som efterfølgende indsendes til Danidas endelige godkendelse

NGO-forum anbefaler derfor; at den enkelte organisation får mulighed for at sammensætte PRO-komponenterne fra sin samlede projektportefølje på en mere fleksibel og dynamisk måde, uden at dette nødvendigvis øger de samlede omkostninger til projektrelateret oplysning, og at der afrapporteres særskilt herpå..

Minipuljen

I 2007 har Minipuljen bevillet i alt 51,5 mio. kr. til 40 projekter, hvilket giver mulighed for et maksimalt beløb til oplysning i Danmark på ca. 975.000 kr. De enkelte bevillinger er på mellem kr. 400.000 – kr. 3. mio. kr. Det betyder, at de maksimale udgifter til projektrelateret oplysning for de mindste projekter er på ca. 7.000 kr. over flere år. Dette beløb er så lille, at det er yderst begrænset, hvilke typer oplysningsaktiviteter, der kan gennemføres. F.eks. rækker så små beløb ikke engang til et partnerbesøg fra Afrika.

Nogle organisationer konkluderer derfor, at de 2 procent relativt har større effekt i Afrika end anvendt til en minimal oplysningskomponent i Danmark og vælger at overføre alle penge til partneren i Syd. Derfor har kun under halvdelen søgt om PRO-midler til et samlet beløb på 566.000 kr. Det efterlader altså en rest på ca. 400.000 kr., som kunne være brugt til oplysning, men som i stedet er blevet overført til Sydpartneren til projektaktiviteter. Minipuljens bevillingsramme stiger til 69,5 mio. kr., i 2008 hvorfor restbeløbet også forventes at stige i indeværende år.

Der har ikke været en systematisk undersøgelse af, hvorfor nogle organisationer vælger ikke at søge PRO-midler. Vores vurdering er dog, at det lave finansieringsgrundlag for oplysning er den primære hæmsko for, at der kan udvikles og gennemføres oplysning i relation til miniprojekterne.

Paraplyorganisationer (Danske Handicaporganisationer (DH), Dansk Missionsråds Udviklingsafdeling (DMR-U) og Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), der har såkaldte Miniprogramaftaler med Udenrigsministeriet, bør kunne pulje oplysningsmidlerne og anvende disse til både fælles oplysningsindsatser og til at støtte individuelle medlemsorganisationernes oplysningsindsatser med beløb, der overstiger 2 procent af de individuelle miniprojektansøgninger, da det ellers vil være vanskeligt for medlemsorganisationerne at gennemføre relevante oplysningsindsatser for de beskedne beløb, den enkelte miniprojektbevilling kan udløse i forhold til 2 procent reglen.

NGO-forum anbefaler derfor, at Minipuljen får mulighed for at overføre restbeløb til det følgende budgetår, hvor der efter nærmere afklaring;

- a) enten kan søges af organisationer til yderligere oplysningsaktiviteter, også selv om organisationerne tidligere har modtaget oplysningsmidler op til 2 procent grænsen.
- b) eller kan anvendes til at hæve grænsen for projektrelateret oplysning ved ansøgning af de enkelte projekter i det efterfølgende år til 3-4 %.
- c) kan indgå i større oplysningsindsatser gennemført af individuelle medlemsorganisationer eller i oplysnings- og kampagnepulje administreret af Projektrådgivningen og anvendt efter retningslinier fra Projektrådgivningens årsmøde.

2. Størrelsen og anvendelsen af Danidas generelle oplysningsbevilling

NGO-forum er af den opfattelse, at der slet ikke er tilstrækkeligt med penge til rådighed til at NGO'erne kan leve op til den public service forpligtelse, som staten de facto i mange år har med rette har forventet af NGO'erne med henblik på u-landsoplysning. Organisationerne oplever generelt en stor efterspørgsel og interesse fra borgerne, som det desværre ikke er muligt at imødekomme med de eksisterende ressourcer efter nedskæringen af Danidas oplysningsbevilling.

NGO-forum anbefaler derfor, at Danidas generelle oplysningsbevillingen øges til mindst 50 mio. kr. årligt. Det foreslås endvidere, at 'aktørforbuddet' (dvs. at projektbærende organisationer ikke kan ansøge om støtte fra den generelle oplysningsbevilling) ophæves, således at både små og store projektbærende organisationer får mulighed til at søge tilskud fra oplysningsbevillingen på lige fod med allerede ansøgningsberettigede foreninger, offentlige institutioner, private firmaer og enkeltpersoner

3. Større oplysningskampagner med fokus på verdens fattigste

Indenfor rammerne af en større oplysningsbevilling ser NGO-forum muligheden for at udfordre og udvikle den måde, hvorpå vi udfører ulandsoplysning i Danmark. En større bevilling – der er åben overfor ansøgninger fra projektbærende organisationer – vil eksempelvis kunne bevillige støtte til større årlige oplysningskampagner, der udføres i et samarbejde mellem flere organisationer.

I forbindelse med større oplysningskampagner vil de deltagende organisationer arbejde for at nå nye og større målgrupper med kommunikation om verdens fattigste dels i kraft af traditionelle og mere eksperimenterende medieplatforme dels i kraft af organisationernes frivillige og aktivister.

NGO-forum anbefaler derfor, at en fremtidig større oplysningsbevilling også vil honorere større fælles-ansøgninger fra projektbærende organisationer, der har til formål via markante og større oplysningskampagner at rette fokus – og dermed opbygge bevidsthed og viden blandt danskerne – på udvalgte områder indenfor globalisering, miljø og fattigdom.